herpy

PILGIFTSGRODOR

Polkadot Poison Frog

Oophaga arborea

Oophaga arborea är en liten pilgiftgroda på 20-22 mm som lever högt uppe i träden i den fuktiga bergsskogen i västra Panama. Den är svart eller brun med runda gula fläckar, förökar sig i bromelior 10-16 m över marken, och grodynglen lever bara av ägg från honan. Arten är akut hotad.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates arboreus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-22 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 45 × 80 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, natt	**15-19 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**I bladveck (t.ex. bromelior)**
Ägg per läggning	**4-8**
Kläckning	**14 dagar**
Larvtid	**40-50 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Obefruktade ägg från honan**
Yngelvård	**Vaktar äggen, bär grodynglen och matar grodynglen med ägg**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Akut hotad (CR)**

Om arten

Oophaga arborea är en liten *Oophaga* på 20-22 mm från nos till kloak. Grundfärgen är svart, brun eller bronsbrun, och ryggen och buken är prickade med runda gula fläckar, som oftast är mindre än ögat och ofta något upphöjda. Huden är sträv till svagt kornig. Ögonen är bruna, och det finns inga tänder i överkäken. Fingrarna har breda häftskivor, som passar för livet i träden. Hanen har en liten ljudblåsa som hänger i veck när den inte används.

Arten beskrevs 1984 av Myers, Daly och Martínez som *Dendrobates arboreus* och har sedan flyttats till *Oophaga*. Den står närmast *Oophaga pumilio*, *Oophaga sylvatica*, *Oophaga speciosa* och *Oophaga granulifera*.

I huden hos vilda djur har 14 olika alkaloider hittats, framför allt pumiliotoxiner och allopumiliotoxiner, och arten räknas till de giftigare i släktet. Ett extrakt av huden är dödligt för möss när det sprutas in i vävnaden. Hur farligt giftet är vid hudkontakt är inte känt. Liksom hos andra pilgiftgrodor kommer giftet från födan i naturen, och djur som växer upp på vanliga foderdjur bildar inget gift. Tvätta händerna efter arbete i terrariet och rör inte ögon och mun.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Oophaga arborea finns bara i västra Panama, längs vattendelaren i Cordillera de Talamanca, på omkring 800-1200 m höjd. Typlokalen ligger i molnskog på 1120 m på den kontinentala vattendelaren, på gränsen mellan provinserna Chiriquí och Bocas del Toro. Arten är dessutom känd från Stillahavssidan vid Fortunasjön, från skogsreservatet Palo Seco och från Parque Internacional La Amistad. På den karibiska sidan i Bocas del Toro finns uppgifter om fynd ända nere i låglandet på 20 m. Arten lever ända fram till gränsen mot Costa Rica, men om den också finns på andra sidan har inte undersökts, eftersom området är svårtillgängligt.

Utbredningsområdet är mindre än 5.000 km², uppdelat i flera åtskilda populationer. Arten är upptagen som akut hotad. Skogsavverkning, insamling för djurhandel och chytridsvamp hotar den; svampen har redan decimerat andra amfibier i samma område. Delar av utbredningen ligger i skyddade områden.

> **Naturlig utbredning:** Panama.

LIVSMILJÖ

Oophaga arborea är en utpräglad trädbo som lever i bromelior och epifytbevuxna grenar på 10-16 m höjd i fuktig bergsregnskog, i övergången mellan submontan skog och molnskog. Mossor och lavar täcker nästan alla stammar och grenar, och växtklumparna håller kvar stora mängder vatten. Hanen kallar typiskt från ett bromeliablad. Nere på skogsbotten har arten setts mycket sällan, och i lägre bromelior har den inte hittats. Det kan sitta upp till åtta djur i samma träd, eftersom de bevuxna grenarna har många bromelior att fördela sig på. I samma skog lever *Oophaga speciosa* och *Atelopus varius*, som båda minskar.

Klimatet är tropiskt med små variationer i månadsmedeltemperaturen, men stora variationer under dygnet. Det faller kraftigt regn, ofta med vind från Karibien, och det finns ingen utpräglad torrtid. Molnen hänger lågt och lägger sig som dimma på bergssidorna, och vädret kan skifta på några minuter mellan sol, dimma och störtregn. Årsmedeltemperaturen är omkring 19 °C på 1200 m höjd. De högsta temperaturerna, omkring 23 °C, mäts från maj till september, och de lägsta dygnsmedeltemperaturerna är omkring 15-16 °C i december och februari. Efter kraftigt regn och under blåsiga nätter kan temperaturen sjunka mot 10 °C, och i skarp sol kan den nå 26 °C. Hanarna kallar mest på förmiddagen och inte i kall blåst, kraftigt regn eller stark sol.

Skötsel

TERRARIET

Det finns nästan ingen kunskap om skötseln av *Oophaga arborea*, och arten är nästan okänd i fångenskap. Skötseln bygger på klimatet i utbredningsområdet, svalt och fuktigt med stora dygnsvariationer på 800-1200 m höjd, och på livsmiljön i trädkronorna. Bättre kända arter i samma släkte är *Oophaga pumilio*, *Oophaga sylvatica*, *Oophaga lehmanni* och *Oophaga histrionica*, och siffrorna i det följande är lånade från dem. *Oophaga granulifera* är också besläktad men lever i låglandet och har andra krav. *Oophaga speciosa* lever i samma skog men är inte heller känd i fångenskap. Det svala klimatet och grodynglen, som bara lever av ägg från honan, gör arten till en uppgift för experter.

Ett högt terrarium på minst 60 × 45 × 80 cm (längd × bredd × höjd) passar för ett par; måtten är en uppskattning. Höjden är viktigare än golvytan. Sätt en stor, central bromelia högt upp på en gren eller en bakvägg av kork som fast avelsväxt. Lägg till fler grenar, klätterväxter, mossa och mindre bromelior så att djuren kan röra sig på flera höjder. Använd ett dräneringslager av lecakulor täckt med ett nät, och ovanpå ogödslad jord eller kokosfiber med ett lager torra löv. God ventilation behövs eftersom arten lever i luftig höjd, men fuktigheten måste hållas uppe. Terrariet måste kunna svalna kraftigt på natten.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Dagtemperaturen ska ligga på 20-24 °C, och på natten ska den sjunka minst 4-5 °C, till omkring 15-19 °C. Det motsvarar molnskogens klimat med en årsmedeltemperatur omkring 19 °C. I naturen kan natten gå ner mot 10 °C, men ett fall till 15-19 °C räcker för att ge terrariet den svala dygnsrytmen. Dagtemperaturen får inte komma över 26 °C; i naturen sker det bara i skarp sol. Placera terrariet i ett svalt rum utan direkt sol, och kyl med en fläkt. Djur från de lägsta fyndplatserna kan hållas något varmare. Uppvärmning är normalt inte nödvändig.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga på 70-80 % på dagen och stiga till 100 % på natten. Använd rikligt med dimma och regn, och låt terrariet torka snabbt efteråt med hjälp av en fläkt; stillastående, våt luft är farlig. Regn- eller dimsystem som körs flera gånger per dygn motsvarar molnskogens klimat, där dimma och störtregn växlar. Spruta med regnvatten, osmosvatten eller avklorerat vatten. Bromeliornas bladveck ska alltid innehålla vatten.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En vattenskål är inte nödvändig. Grodorna får fukt från dimma, regn och de vattenfyllda bromeliorna, som också används till grodynglen. Vattnet i bromeliorna ska vara rent och friskas upp regelbundet med regnvatten, osmosvatten eller avklorerat vatten. Amfibier tar upp vatten och ämnen genom huden, så det får inte finnas tvål, kemikalier eller bekämpningsmedel på växter och dekoration.

LJUS OCH UVB

Arten lever högt uppe i kronorna, där ljuset är starkare än på skogsbotten, men dimman dämpar det. Använd LED eller lysrör med hög verkningsgrad, gärna omkring 6.500 K, 10-12 timmar per dygn, tillräckligt för att växterna och bromeliorna ska kunna växa. Ljuset får inte värma upp terrariet. Det finns inget dokumenterat behov av UVB, så UVB är valfritt; ett svagt UVB-ljus i Fergusonzon 1 kan användas.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Vuxna djur får små, flygoförmögna bananflugor, hoppstjärtar, nykläckta mikrosyrsor och fältplankton; samma foderdjur används för släktets övriga arter. I naturen består födan av små leddjur, och det är därifrån giftet kommer. Utfodra vuxna djur varannan dag och ungar dagligen. Pudra fodret med kalk och vitaminpulver avsett för amfibier, varje vecka till vuxna och vid varannan utfodring till unga. Foderdjuren ska vara små. Odla själv kulturer av bananflugor och hoppstjärtar. Ta bort döda foderdjur från terrariet.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Oophaga arborea är en dagaktiv trädgroda som sällan ses på marken. Hanarna är inte aggressiva mot varandra, vare sig i naturen eller i fångenskap, som man känner det från *Oophaga pumilio*, och det kan sitta upp till åtta djur i samma träd. Det beror sannolikt på att det finns så många bromelior att häckningsplatserna inte behöver försvaras. Den bästa hållningsformen är inte känd, och ett par är det försiktiga valet. Hanarna kallar med ett högt, hårt, insektsliknande kvittrande, särskilt på förmiddagen i torrt, stilla och inte för varmt väder. Grodorna ska inte hanteras. Tvätta händerna före och efter arbete i terrariet.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsskillnader och ålder vid könsmognad är inte kända för *Oophaga arborea*. Hanarna känns igen på lätet och den lilla ljudblåsan. Könsmognaden väntas likna *Oophaga pumilio*, omkring 10-12 månader, och livslängden de 5-10 år som gäller för släktets övriga arter. Ett par får man genom att låta unga djur växa upp tillsammans.

PARNING

Hanen kallar från ett bromeliablad. Är honan mottaglig deltar hon i ett uppvaktningsspel, och efteråt läggs en liten portion ägg på bladet, som hanen befruktar. Uppvaktningen liknar mycket *Oophaga pumilio*. En främmande hane kan smyga sig på ett par under äggläggningen utan att kalla och sannolikt också befrukta äggen. Ett kraftigt temperaturfall på natten och växlande fukt räknas som nödvändiga för att få arten att föröka sig.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 4-8 ägg, i genomsnitt 5, på ett blad i en bromelia. Honan stannar hos äggen en kort stund, varefter hanen täcker dem med sin kropp och håller dem fuktiga. När äggen kläcks bär honan grodynglen till vattnet i bromeliornas bladveck, där de utvecklas. Grodynglen lever av obefruktade ägg som honan lägger åt dem; de har ingen annan föda. Använd flera bromelior på olika höjd, så att varje grodyngel kan få sin egen vattensamling.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

METAMORFOS

Äggen kläcks efter omkring 14 dagar. Grodynglens utveckling är inte dokumenterad; hos *Oophaga pumilio* är den avslutad efter omkring 40-50 dagar under naturliga förhållanden, och det är en uppskattning som kan vara för låg vid låga temperaturer. Konstgjord uppfödning kräver samma tillvägagångssätt som för *Oophaga pumilio*, där varje grodyngel lever ensamt i en liten behållare och utfodras regelbundet. När frambenen kommer fram ska grodynglet kunna ta sig upp ur vattnet: sänk vattenståndet och ge en sluttande yta med fuktig mossa.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyförvandlade ungarna är inte beskrivna. Liksom hos andra *Oophaga*-arter är de mycket små och ska ha de minsta foderdjuren: hoppstjärtar, nykläckta syrsor och små bananflugor, dagligen och pudrade med kalk och vitaminer. Ungarna bör stanna hos föräldrarna så länge som möjligt och därefter få ett eget fuktigt terrarium med många gömställen, grenar och små bromelior.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns inga kända sjukdomar som är särskilda för arten. För en sval höjdart gäller särskilt:

- Chytridsvamp: arter på höga höjder är särskilt utsatta, och svampen har decimerat andra amfibier i samma område. Tecken är slöhet, rodnande eller flagnande hud och viktnedgång. Håll nya djur i karantän och använd ren utrustning.
- Värmestress: temperaturer över 26 °C och stillastående luft försvagar djuren. Kyl ner terrariet omedelbart.
- Uttorkning: för låg luftfuktighet ger slöa, insjunkna djur som slutar äta.
- Kalkbrist och felnäring: för få eller för enahanda foderdjur ger deformerade ben. Tillsätt kalk och vitaminer och variera fodret.

Sök en veterinär med kunskap om amfibier om en groda inte äter på flera dagar, är slö eller har tydliga sår.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.